

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ЄДИНОГО ДНЯ ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ
(за матеріалами Українського інституту національної пам'яті)

ДЕНЬ ГІДНОСТІ ТА СВОБОДИ

День Гідності та Свободи 21 листопада відзначається в Україні на державному рівні з 2014 року на честь початку цього дня двох революцій – Помаранчевої у 2004 році та Євромайдану і Революції гідності у 2013 році.

«Помаранчева революція» – це акції протесту українських громадян, викликані масовими фальсифікаціями президентських виборів 2004 року на користь провладного кандидата Віктора Януковича. Зазначені події отримали назву за кольором, який використовували прибічники кандидата в президенти Віктора Ющенка й опозиційної партії «Наша Україна». Під помаранчевими стягами гуртувалися громадяни, яким була небайдужа доля України.

31 жовтня 2004 року відбувся перший тур четвертих президентських виборів.

У західних і центральних областях перевага була на боці Віктора Ющенка, у південних і східних – Віктора Януковича. Перед другим туром Ющенко очолив коаліцію, до якої ввійшли кандидати з першого туру – Юлія Тимошенко, Олександр Мороз та Анатолій Кінах. Янукович же зробив ставку на максимальну явку свого потенційного електорату у східних областях і не без застосування адмінресурсу. Чинний президент Леонід Кучма не підтримав кандидатуру прем'єр-міністра, і за два дні до другого туру визнав передвиборчу кампанію брудною. Він запевняв, що влада зробить все, щоб ситуація не переросла у революцію.

Другий тур виборів відбувся 21 листопада 2004 року. Віктор Янукович для власної перемоги використав увесь можливий адміністративний ресурс, у результаті чого сфальсифікована явка на Донбасі зросла до 89,5% у Луганській і до 96,7% у Донецькій областях.

Іще 21 листопада прибічники партії «Наша Україна» почали облаштовувати на майдані Незалежності в Києві наметове містечко. Кількість мітингувальників того дня становила близько 30 тисяч осіб, а вже наступного сягнула 100 тисяч. 23 листопада на Хрещатику було встановлено 400 наметів. Завдяки супутниковій трансляції з майдану Незалежності про події в Україні дізнався світ. Іноземних журналістів дивував масштаб народного виступу, який було спричинено не стільки результатами виборів, як незадоволенням громадян своїм становищем та уклад суспільного життя, що панував понад десятиліття.

24 листопада Центральна виборча комісія затвердила офіційний протокол другого туру виборів, які суттєво відрізнялися від даних Національного екзит-полу. Голова Верховної влади Володимир Литвин оголосив, що жоден державний орган не має повноважень скасовувати результати виборів. Леонід Кучма, в свою чергу, закликав до незастосування сили щодо протестувальників і нагальну потребу шукати вихід із глухого кута.

Дні минали, проте становище не змінювалося, переговори між сторонами не давали результатів. Нарешті 27 листопада на позачерговому засіданні Верховної Ради депутати висловили недовіру Центральній виборчій комісії. Остаточний вердикт очікувався від Верховного суду України. Його врешті було оголошено 3 грудня: «враховуючи неможливість оприлюднення офіційних результатів другого туру виборів, провести повторне голосування 26 грудня 2014 року».

Після 12 днів Помаранчевої революції напруженість нарешті спала, політики розпочали обговорювати зміни у виборчому законі, зміщення центру влади від президента до парламенту й уряду, перегляд складу Центральної виборчої комісії. 8 грудня в результаті голосування Верховної Ради Україна перетворилася на парламентсько-президентську республіку. А 26 грудня внаслідок перевиборів новим президентом було обрано Віктора Ющенка.

Помаранчева революція на певний час урівноважила суспільні настрої, політична верхівка почала прислухатися до виборців. Проте це дало поштовх розвитку популізму, який не сприяв реформам. Подальше розчарування громадян у політиці Віктора Ющенка повернуло до влади Віктора Януковича, каденція якого достроково скінчилася внаслідок тримісячної Революції Гідності 2013–2014 років.

Боротьба українських громадян за свої права, яка одержала назву «Євромайдан», а згодом – Революція Гідності, була наймасштабнішою подією в новітній історії України і логічним продовженням обстоювання прав людини та громадянина.

21 листопада 2013 року півтори тисячі людей вийшли на площу в знак протесту проти того, що президент Віктор Янукович відмовився підписувати документ, до якого держава йшла роками: угоду про асоційоване членство України в Європейському Союзі. Вночі 30 листопада на вулиці продовжували залишатися кілька сотень активістів, переважно студентів. Їх жорстоко розігнала поліція, в відповідь на що 1 грудня в центр Києва з'їхалися сотні тисяч людей. Міліцейське свавілля скликало людей, обурених корупцією, узурпацією влади, політикою русифікації та зближення з Росією.

Євроінтеграційні гасла дали безперервному мітингу назву Євромайдан. Перетворившись на проект повного оновлення державної системи, він отримав назву Революція гідності. Люди вимагали покарати винних у погромі мітингарів.

Після жорстокого побиття молоді спецпідрозділами силовиків на головній площі Києва – майдані Незалежності, протестний рух перетворився на тривалу кампанію громадянської непокори владному режиму, корупції та порушенням прав людини.

Кампанії солідарності та підтримки українських мітингарів пройшли у понад 20 країнах. Найбільші відбулися у різних містах Канади, США, Німеччини, Польщі, Великобританії, Італії та Франції. Місцеві активісти влаштовували акції протесту в Австрії, Австралії, Бельгії, Грузії, Естонії, Іспанії, Португалії, Литві, Норвегії, Швеції, Чехії та багатьох інших країнах світу.

На 61-ий день Майдану на місці протестів застрелено перших двох активістів. На той час уже було двоє загиблих за межами місць протистояння. Ще рівно місяць влада намагатиметься зачистити центр міста від протестувальників. Аж у ніч на 22 лютого 2014 року президент Янукович чартерним рейсом втік у Росію. Офіційно встановлено 107 жертв Революції гідності. Більшість героїв «Небесної сотні» померли від вогнепальних поранень 20 лютого 2014 року.

Тактично – Євромайдан домігся втечі президента-диктатора, відставки уряду. Після виборів Україна обрала європейський вектор розвитку – стала асоційованим членом ЄС, громадяни отримали право безвізового в'їзду в Євросоюз, внаслідок Зони вільної торгівлі з ЄС товарообіг із країнами Європи стало зростає.

Стратегічно – країна повернулася спиною до свого минулого, «тюрми народів», як у нас називали по-народному Радянський Союз, і стала лицем до цивілізованих держав.

Цей Майдан став епіцентром кардинальних змін у країні. А зважаючи на її географічне розташування та зовнішні політичні процеси, можливо, й у регіоні. Він запустив процес не лише трансформації політичної сцени, а й соціальних і культурних перетворень. Наслідки цього вибуху гніву та сплеску гідності, що вивільнили колосальну суспільну енергію, даватимуться взнаки не одне десятиліття як у геополітичному вимірі, так і у внутрішніх соціально-політичних відносинах.

Вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року після відмови уряду підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом більшість експертів визначають як цивілізаційний вибір. Продовження громадських протестів і самоорганізація суспільства у відповідь на тиск із боку держави та єднання громадян для захисту України від військової агресії на сході свідчать про надзвичайну важливість цього вибору. Три місяці тисячі людей жили на площі столиці. Вільний час і творча енергія не могли не спрямуватись у дієві товариства та цінні проекти. Майдан обріс громадськими ініціативами, десятки з яких діють і розвиваються досі. Майданівські волонтери створили загальнодержавні волонтерські організації та благодійні фонди. Вільний університет Майдану вже пропонує курси безкоштовних відеолекцій у 30 темах. Об'єднання дипломатів «Майдан закордонних справ» стало впливовим дорадчим майданчиком у царині міжнародних відносин. Багато членів імпровізованих охоронних груп «Самооборони Майдану» зголосилися добровольцями, коли після Майдану Росія зазіхнула на українські території. Деякі сотні централізовано влились у Збройні сили України. «Канцелярська сотня» почала зі складання докупи понищених документів із резиденції експрезидента, а зараз заради гласності й нагляду оцифровує мільйони декларацій чиновників. Гурт кінорежисерів Babylon`13 зняли понад півтори сотні спершу короткометражних, а згодом і повноформатних, документальних фільмів.

Революція Гідності стала трансформаційним, героїчним і драматичним феноменом для України. Український народ довів свою відданість свободі, свою гідність. Україна зберегла свою незалежність від імперської Росії та

ствердила свій європейський вектор розвитку. Революція Гідності відкрила вікно можливостей для якнайважливіших змін в Україні – процесу декомунізації, розвитку громадянського суспільства, подальших процесів трансформації посттоталітарного суспільства в демократичне.

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРІВ

Щороку у четверту суботу листопада Україна і світ вшановують пам'ять жертв Голодомору 1932–1933 років. Цьогоріч – це 27 листопада.

Голодомор – акт геноциду українського народу, здійснений керівництвом ВКП(б) та урядом СРСР у 1932-1933 роках шляхом організації штучного масового голоду, що спричинив загибель мільйонів українців на території Української СРР та Кубані. Через насильницьке вилучення продовольства, блокаду сіл та цілих районів, заборону виїзду за межі охопленої голодом України, згортання сільської торгівлі, репресії щодо незгодних тоталітарна система створила для українців життєві умови, розраховані на їхнє фізичне знищення.

Визнання Голодомору 1932-1933 років геноцидом українського народу законодавчо закріплене Законом України «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», ухваленим Верховною Радою України 28 листопада 2006 року. Постановою Апеляційного суду Києва від 13 січня 2010 року Й.Сталіна, В.Молотова, Л.Кагановича, П.Постишева, С.Косіора, В.Чубаря, М.Хатаєвича визнано винними в організації Голодомору.

Закликаємо долучитися до акції «Запали Свічку пам'яті». 27 листопада, о 16:00 засвітити свічку і залишити її на підвіконні в пам'ять про мільйони замучених голодом українців.